

Az IFRS-ek szerint készített beszámoló tartalmáról

I. rész

KAPÁ SINÉ DR. BUZA MÁRIA

Az a törekvés, hogy legalább a tőzsdén jegyzett vállalkozások összevont (konszolidált) éves beszámolóinak összeállítását világszerte egységes szabályrendszer (az IFRS-ek¹) alapján történjék, a megvalósulás küszöbén áll: az elmúlt években egyre több ország számviteli hatósága nyilvánította ki, hogy azt átveszi, meghatározott körben kötelező vagy választható alkalmazásra befogadja, vagy a saját szabályozását ehhez hozzáigazítja. Cikksorozatunkban az IFRS-ekkel még csak ismerkedő érdekeltek számára, a magyar számviteli szabályok logikai rendszerében foglaljuk össze az IFRS-ek szerint készített beszámolókra vonatkozó fontosabb követelményeket.

Az Európai Unió a számviteli irányelvek nyújtotta beszámolási keretek globális harmonizációt célzó tágításával, továbbá az 1606/2002/EK-rendelet (a továbbiakban: IAS-rendelet) kiadásával egy nemzetközi szakmai szervezet (az IASB²) által kidolgozott részletes szabályrendszer, az IFRS-ek alkalmazásra való befogadásával³ megteremtette a jogi háttérét annak, hogy az európai tőzsdéken jegyzett, az Európai Unió valamelyik tagállamában beszámolásra kötelezett társaságok – versenyképességük fokozása, tőkéhez ju-

A szerző
a Pénzügyminisztérium vezető főtanácsosa

¹ A keretelvek, a hatályos nemzetközi számviteli standardok, nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok, illetve értelmezéseik együtt. A rendszer elemeit felsoroló táblázatot lapunk 2005. évi 2. száma közölte, ezért a standardok és értelmezések címét a szövegben nem idézem.

² *International Accounting Standards Board*, a Nemzetközi Számviteli Standardtestület

³ A 1725/2003/EK-rendelet és módosításai, amelyek mellékletként a befogadott IFRS-ek normaszövegét tartalmazzák. Felsorolásukat, internetről való lekérdezésük lehetőségét lásd a következő számban.

tásuk költségeinek csökkentése érdekében – 2005-től (de legkésőbb 2007-től⁴) csak egyféle összevont (konszolidált) éves beszámolót készítsenek.

Az IAS-rendelettel összhangban, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: számviteli törvény) 10. §-ának kötelező, illetve megengedő rendelkezése alapján, 2005-től kezdődően, Magyarországon is találkozni fogunk a felhasználók a számviteli törvény IX. fejezetében foglaltak szerint nyilvánosságra hozott, az IFRS-eknek megfelelően készített összevont (konszolidált) éves beszámolókkal.

Az IFRS-ek – akárcsak az EU-tagállamok összehangolt számviteli rendszerének, így a számviteli törvénynek is alapját képező számviteli irányelvek – a beszámolóban közzendő információkra összpontosítanak: kimutatási, értékelési, közzelési elvárásokat fogalmaznak meg a nemzeti szabályozás kialakításáért felelős hatóságoknak, vagy ahol azokat átveszik, közvetlenül a beszámolót készítőknél.

Az IFRS-ektől való eltérések feltárását célzó különféle nemzetközi összehasonlító tanulmányok⁵ nem állapítottak meg nagy számban érdemi eltéréseket. A kölcsönös megfelelést célzó, az Európai Bizottság, az IASB és az amerikai számviteli szabályozó testület, az FASB között folyó egyeztetések eredményeként már elfogadott módosítások és folyamatban lévő fejlesztési és konvergenciaprogramok is a minél szorosabb megfelelés irányába mutatnak. Maga a számviteli törvény (lásd a 175. §-t) is megerősíti, hogy az Európai Unió számviteli irányelveivel teljesen összeegyeztethető szabályozást tartalmaz, azaz megfelelő alapot nyújt az egységes szemléletű beszámolóhoz. Ennek ellenére ma még nem állítható, hogy minden téren megvalósult volna az azonosság.

Az IFRS-ek magyarországi alkalmazási kötelezettségét, lehetőségét tehát jogszabályok írják elő, amelyek ugyan adtak felkészülési időt, de az új rendszerben való eligazodást még ma is számos körülmény nehezíti. Ilyenek például, hogy az IFRS-ek

- *terjedelme* jóval meghaladja a számviteli irányelvekét vagy a számviteli törvényét (a normaszövegeket, indoklásokat⁶ és útmutatókat is tartalmazó 2005. évi kötet oldalszáma 2200 felett van);
- *szemléletmódja* a számvitelből nyerhető információk szolgáltatásában, illetve megismerésében való gazdasági érdekek szem előtt tartása, amelyek tudatában az IFRS-eket alkalmazva beszámolót készítő gazdálkodók az előírások teljesítését – mert hasznukra van – magukra kötelezőnek tekintik (ne felejtjük el, hogy az alkalmazásukat előíró nemzeti jogszabályok nélkül csak szakmai ajánlások!). Ezzel szemben nálunk, a gyakorlatban még mindig hangsúlyosak az adózási érdekek, és csak lassan nyer teret az, hogy az üzleti partnerek a

⁴ Lásd az IAS-rendelet 9. cikkét.

⁵ Ilyenek például az EU-ban az IFRS-ek bevezetéséről hozott döntést megelőző összevetések, az IFAD (*International Forum on Accountancy Development*)-felmérések, a FEE (*Fédération des Experts Comptables Européens*) kutatásai, amelyekről azok megjelenésének időszakában lapunk tájékoztatást adott.

⁶ Az IFRS-ekben a következtetések alapja (*basis for conclusions*)

közzétett beszámolók adatait a gazdasági döntéseikhez felhasználják;

- **témák szerinti rendszerezett szabályok**, az átfedéseket a hatókör korlátozásával küszöbölik ki, így egy téma különféle vetületei több standardban jelenhetnek meg, ami – a rendelkezések félreértelmezésének vagy figyelmen kívül hagyásának elkerülésére – a standardok közötti kapcsolatok feltérképezését igényli. A nagy könyvvizsgáló cégek honlapján megjelenő, több száz oldalas, a beszámoló⁷ összeállításához segédanyagként készített ellenőrzési listák az egyes standardokban írt közzétételi szabályokat csupán felsorolják, de nem csoportosítják azokat a beszámoló főbb részei szerint (igaz, emellett mintapéldaként egy teljes beszámolót is közreadnak);
- **rendszer nem lezárt**, a globális összehangolást célzó projektek keretében folyó felülvizsgálatok, fejlesztések folyamatosan javasolnak módosításokat, hatályon kívül helyezéseket, illetve léptetnek be újabb, korábban még nem szabályozott témákra vonatkozó rendelkezéseket;
- **sajátos nyelvezetéhez hozzá kell szokni** (az eredeti angol szöveg az EU számviteli irányelveiben szereplőknél bonyolultabb mondatszerkezeteket tartalmaz, a magyar szabályozásban nem szereplő fogalmakra⁸ hivatkozik), a rendelkezések megértése a kapcsolódó példák, indoklások, útmutatások, valamint egyéb, kiegészítő magyarázatokkal szolgáló szakirodalom elolvasásán kívül, pénzügyi és számviteli elméleti ismeretek felfrissítését is igényli.

Míndezekre tekintettel, előrebocsátom, hogy a cikk nem azoknak készült, akik már alkalmazzák az IFRS-eket, hanem azoknak, akik még csak ismerkednek ezzel a rendszerrel, akár azért, mert egyes elemeivel már találkoztak⁹, akár azért, mert kíváncsiak arra, hogy vajon miben tér el a magyar számviteltől. Nem célom és a terjedelmi korlátok miatt nem is lehetséges, hogy a nemzetközi és a magyar előírások azonosságait, eltéréseit ez a cikk teljes körűen összefoglalja. Nem az egyes standardok és értelmezések hatályos tartalmának egymás utáni rövid ismertetésére, hanem arra törekedtem, hogy az IFRS-ek szerinti beszámoló fő részeinek tartalmát meghatározó szabályokat, azok aktuális fejlesztéséről az interneten hozzáférhető információkat rendszerezetten, közérthetően mutassam be. Ennek megfelelően ebben a részben a beszámolóval kapcsolatos általános tudnivalókról lesz szó.

⁷ Az IFRS-ekben pénzügyi kimutatások, amelyeket eredetileg az éves beszámolás alkalmával készített számszaki információközlésekre értettek (ma *primary financial statements*-ként hivatkoznak ezekre). Mivel a beszámolási célkitűzések megvalósításához nélkülözhetetlen a szöveges magyarázatokat és kiegészítő részletezéseket tartalmazó megjegyzések (a számviteli törvényben: kiegészítő melléklet) előbbiekkal egyidejű nyilvánosságra hozása, a fogalom mára már bővebb értelmet nyert (lásd a hatályos 1. IAS 8. bekezdését), így összefoglalóan a számviteli törvényben használt beszámoló kifejezés is illik rá.

⁸ Néhány példa: együttes pénzügyi beszámolás, üzleti kombináció, pénzgyenértékes, pénzt termelő egység, biológiai eszköz, halasztott adó.

⁹ A szakmai továbbképzések programjában vagy lapunk korábbi számaiban már több standard ismertetése szerepelt.

A későbbiekben a mérlegtételek tartalmi sajátosságait, az értékelési szabályairól, az eredménykimutatásról, az IFRS-ek szerinti beszámoló további fő részeiről olvashatnak majd.

Az általános célú beszámoló

Az IFRS-ek a nyereségérdekeltektől gazdálkodó egységek számára (ideértve a vállalkozásokat és a vállalkozási tevékenységet végző intézményeket is) az általános célú beszámolási feladathoz megfogalmazott számviteli szabályok. Egy fogalom adaptációjára lehet szükség akkor, ha az előírásokat nem nyereségérdekeltektől¹⁰ vagy sajátos tőkeszerkezetű (nem részvények kibocsátásával alapított) gazdálkodó egységekre kívánják alkalmazni.

Az IFRS-ek nemzetközi jellegéből következik, hogy nem foglalkoznak a gazdálkodó egységek jogi státusával (gazdálkodási formájával, egyéni vagy társas voltával, cégjegyzékbe történt bejegyzésével vagy be nem jegyzésével, jogi vagy nem jogi személyiséggel, a telephelyek értelmezésével)¹¹, ennél fogva azzal sem, hogy a nemzeti szabályok mely gazdálkodó egységek számára írják elő és milyen mértékű beszámolási kötelezettséget. Erre a tényre az Európai Bizottság is felhívja a figyelmet, amikor az IFRS-ek alkalmazásával kapcsolatban felmerült kérdésekkel foglalkozó dokumentumában¹² kimondja, hogy az IFRS-ek alkalmazásának IAS-rendelet szerinti kötelezettsége vagy lehetőség-csak akkor áll fenn, ha adott vállalkozásnak a számviteli irányelvek alapján beszámolót kell készítenie, mert megfelel az azokban írt feltételeknek. Ha ezek a feltételek teljesülnek, akkor viszont a számviteli feladatokat már az IFRS-ek szerint kell végrehajtani. (A továbbiakban csak a vállalkozási tevékenységet folytató gazdálkodó egységekre vonatkozó szabályokról lesz szó, ezért hivatkozással a vállalkozás kifejezést használom.)

Az IFRS-ek általános célúnak az olyan beszámolót nevezik, amely a keretelvekben említett külső felhasználók széles körének (befektetők, munkavállalók, hitelezők, szállítók, vevők, adóhatóságok, egyéb engedélyező hatóságok, a lakosság) a gazdasági döntésekhez, a vezetés munkájának megítéléséhez nélkülözhetetlen információigényét elégíti ki. Az általános célú beszámoló az üzleti érdekek sérelme nélkül lehetővé teszi, hogy a felhasználó elemezze, értékelje a vállalkozás vagyoni, pénzügyi helyzetét, illetve jövedelemtermelő képességét, az azokban

¹⁰ Az államháztartás vállalkozási tevékenységet nem végző szervezetei számára külön nemzetközi számviteli standardrendszer (*International Public Sector Accounting Standards*, IPSAS) létezik.

¹¹ Az IASB 2006. márciusi ülésén, a keretelvek fejlesztésével kapcsolatos vitában javasolták a gazdálkodó egység fogalmának meghatározásaként azt, hogy olyan, másoktól megkülönböztethető, de jogilag nem szükségképpen önálló szervezetet értsenek alatta, amelynek módjában áll, hogy más szervezetekkel ügyletekbe bocsátkozzék.

¹² Megjegyzések az Európai Parlament és a Tanács 2002. július 19-ei a nemzetközi számviteli standardok alkalmazásáról szóló 1606/2002/EK-rendelete, valamint az 1978. július 25-ei 78/660/EGK (negyedik), az 1983. június 13-ai 83/349/EGK (hetedik) irányelvek egyes cikkeihez (2003. november).

bekövetkezett változásokat, illetve tájékozódhasson a jövőbeli kilátásokról.

Az általános cél nem zárja ki, hogy a beszámoló a tevékenység ágazati sajátosságait is figyelembe véve készüljön. Ágazati sajátosságokra vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak például a bankok pénzügyi beszámolóival foglalkozó 30. IAS¹³, a mezőgazdasági eszközök sajátos értékelési lehetőségeit előíró 41. IAS vagy a biztosítóiintézetek szerződéseivel, pénzügyi instrumentumaival foglalkozó 4. IFRS.

Az általános célú beszámoló következő fajtáit említik az IFRS-ek:

- **pénzügyi beszámoló (financial statements, 1. IAS):** olyan vállalkozás beszámolója, amelynek tartós befektetésként nincs leányvállalata, társult vagy közös vezetési vállalkozása, így rá a konszolidációs szabályok nem értelmezhetők (az önálló¹⁴ pénzügyi beszámolóval való összevetése a 27., 28., 31. IAS-ekben található),
- **összevont (konszolidált) pénzügyi beszámoló (consolidated financial statements, 27., 28., 31. IAS-ek):** befektetéssel vagy más módon megszerzett, közvetlenül vagy közvetve, mértékadóan, jelentős mértékben vagy másokkal közösen gyakorolt befolyásolási jogok alapján egymással összefonódó vállalkozások csoportját egy vállalkozásként értelmezve készített beszámoló,
- **önálló pénzügyi beszámoló (separate financial statements¹⁵, 27., 28., 31. IAS-ek):** az összevont (konszolidált) pénzügyi beszámólón kívül készített, a leányvállalatokban, társult vagy közös vezetési vállalkozásokban lévő jelentősebb befektetésekre vonatkozó többletinformációkat tartalmazó éves beszámoló¹⁶. A konszolidálás, az arányos konszolidálás vagy a befektetés tőkemódszerrel való értékelésének kötelezettsége alól mentesülő vállalkozások ezt készíthetik egyedüli beszámolóként;
- **együttes pénzügyi beszámolás (single financial report, 14. IAS):** a tőzsdén jegyzett vállalkozás összevont (konszolidált) éves beszámolója mellett tartalmazza az anyavállalat és egy vagy több leányvállalatának, vagy a bevont társult vagy közös vezetési vállalkozások önálló éves beszámolóját is. Ez a beszámolási forma üzleti és földrajzi szegmensekre vonatkozó információkat is tartalmaz. A tőzsdén nem jegyzett társaságoknak ilyen adatszolgáltatási kötelezettségük nincs;

- **évközi pénzügyi beszámolás (interim financial report¹⁷, 34. IAS):** nem teljes üzleti évre vonatkozóan, az előbbieket valamelyikének teljes vagy tömörített formájában készített beszámoló.

A beszámoló részei

Az általános céllal készített beszámoló – függetlenül attól, hogy azt egy vállalkozásról vagy vállalkozások csoportját egységként kezelve készítik – az alábbi fő részekből áll:

A hatályos szabályozás szerint	A fejlesztési javaslat szerint ¹⁸
mérleg	a vagyoni helyzet kimutatása az időszak elején és végén
eredménykimutatás	az időszakban realizált bevételek és ráfordítások kimutatása
a saját tőkében történt változások kimutatása (kétféleképpen)	a saját tőkében történt változások kimutatása (egyféleképpen)
cash flow-kimutatás	a pénzmozgások kimutatása
megjegyzések	megjegyzések

A számviteli törvény 88. §-ának (6) bekezdése, illetve 90. §-ának (6) bekezdése – az Európai Bizottság közleményét¹⁹ figyelembe véve – a kiegészítő melléklet részeként kezeli a saját tőke elemei állományváltozásának bemutatását és a cash flow-kimutatást.

Az IFRS-ek szerint a vállalkozás a beszámoló egyes részeiben kötelezően közzéadandó adatokat – akár a rá vonatkozó nemzeti előírások, akár a saját számviteli politikai döntéseinek megfelelően – *továbbbővítheti, egyéb információkkal kiegészítheti*. Az Európai Bizottság már említett dokumentuma, valamint a számviteli törvény 10. §-ának (2) bekezdése szerint a beszámolási kötelezettség teljesítését illető *elvárás a számviteli irányelvek, illetve az azokkal összehangolt számviteli törvény rendelkezéseinek teljesítése is, ha*

- adott témára az IFRS-ekben nincs szabályozás, mert
- abban nem illetékesek: ilyenek például a beszámoló hitelesítése, a könyvvizsgálat kötelezettsége, a nyilvánosságra hozás (a letétbe helyezés, a közzététel) módja, határideje, a mérlegfordulónap megválasztásának lehetősége vagy naptári évhez kötése, vagy

¹³ 2007. január 1-jével hatályon kívül helyezi a pénzügyi instrumentumokra vonatkozó közlésekről szóló (2005 augusztusában kiadott) 7. IFRS, amely ágazati hovatartozástól függetlenül írja elő a pénzügyi instrumentumok szerepének, kockázatainak bemutatását.

¹⁴ Az IFRS-ek eltérő kifejezéssel hivatkoznak az egyedi beszámolóra attól függően, hogy azt a konszolidációs körbe tartozó vagy nem tartozó vállalkozás készíti.

¹⁵ Az önálló pénzügyi beszámolóra az angol nyelvű szakirodalomban a *parent-only financial statements* fordulatot is használják. Az IASB 2006. márciusi ülésén vita folyt az ilyen beszámoló hasznosságáról, ami az osztalékfizetés tényleges feltételeinek, illetve a befolyásolási jog révén gyakorolt gazdasági potenciál – konszolidálás nélkül – hiányos bemutatása szempontjából eltérően ítélt meg.

¹⁶ A számviteli törvény az éves beszámolóhoz kapcsolja ezeket a többletinformációkat.

¹⁷ A közbenső pénzügyi beszámoló tartalmában lényegesen eltér a számviteli törvény 21. §-a szerinti közbenső mérlegtől (csak mérleget kell készíteni), illetve a 121. §-ának (1) bekezdése szerinti közbülső éves beszámólótól, amelynek alapján vonják be az adatait annak a vállalkozásnak, amelynek három hónapot meghaladóan korábbi a mérlegforduló napja, mint az összevont (konszolidált) éves beszámolóé. Utóbbi esetben a 27. IAS 26. bekezdése is további beszámoló (*additional financial statements*) készítését írja elő a leányvállalatnak.

¹⁸ Az 1. IAS módosításának 2006. márciusi tervezete szerint. A javasolt új elnevezések a keretelvekben tárgyalt elemzési célokhoz jobban igazodnak. A vállalkozás más megnevezéseket is alkalmazhatna.

¹⁹ Az 1. IAS és a számviteli irányelvek összhangja (XV/7030/98)

- még nem igényelték a kidolgozását: ilyenek a számszaki részekre alkalmazható sémák, a saját tőke szerkezete, az üzleti jelentés készítése²⁰, a könyvvezetés, bizonylatolás rendszere, az új alakulás, a jogi átalakulás²¹, a megszűnés számvitele; illetve
- a témát szabályozó *IFRS-ek Európai Unióban való alkalmazására befogadása (még) nem történt meg.*

Az IFRS-ek hatályos rendszere – szemben az EU-beli, illetve a magyar szabályozással – jelenleg *nem tartalmaz egyszerűsítési lehetőségeket* a gazdasági méreteket jellemző mutatók értékhatárai alapján sem az éves, sem az összevont (konszolidált) éves beszámolót illetően. Az IASB által ezzel kapcsolatban elindított fejlesztési projektről olvasható információk szerint nem is az országonként eltérő kicsinek számító méret, hanem a közérdeklődésre számot tartó jelleg lenne a meghatározó abban, hogy a későbbiekben kijelölt egyszerűsítéseket valamely vállalkozás alkalmazhatja-e vagy sem.

A beszámolóval szembeni általános elvárások

Az IFRS-ek nagy hangsúlyt helyeznek arra, hogy a vállalkozások a beszámolóban *az információkat elemzésre alkalmas* módon közöljék. Ehhez

- egyrészt a keretelvek és az 1. IAS általános szempontokat²² fogalmazzák meg, amelyek közül kiemelt szerepe van a vállalkozás folytatása feltételezésének és az eredményszemléletű elszámolásnak²³. A további, elvi jelentőségű szempontok a beszámoló minőségi jellemzőit: a közlések érthetőségét, hírértékét (adott témára vonatkozását, időszerűségét, jelentős voltát, a bruttó elszámolást, a költség-haszon egyensúlyát), megbízhatóságát (valószínűségét, a tartalom elsődlegességét a formával szemben, a semlegességet, az óvatosságot, a teljességet), továbbá az összehasonlíthatóságot, a következetességet emelik ki;
- másrészt az egyes standardok és értelmezések az azokban tárgyalt témához kapcsolódó ügyletek vagy döntések gazdasági hatásainak megítélését segítő számszaki

és szöveges információk közlését (részletezések, táblázatok, a kockázatok, a változások ismertetése) is elvárják.

Az 1. IAS elvárja, hogy a beszámoló *valószínű, az érthető és összehangban készített* legyen. Arról, hogy valamilyen módon a vonatkozó előírásnak megfelelt, a vállalkozás a beszámoló megjegyzésekben nyilatkoznia is kell. Mivel az IFRS-ek által szabályozott témák igen körültekintően kidolgozott előírásoknak való megfelelés (ideértve a megfelelő számviteli politika kiválasztását és alkalmazását is), a felhasználók tájékoztatását szolgáló további magyarázatokkal kiegészítve, többnyire biztosítja a valószínű beszámolást.

A standard rendkívül ritka esetnek tekint, ha a beszámolót készítő számára valamely standard vagy értelmezés alkalmazása írással félrevezető információhoz vezetne és ezért attól eltekint²⁴, de szabályozza azt, hogy ilyenkor mi a teendő:

- ha az eltérő módszer alkalmazása nem tilos, kiegészítő információkat kell adni az eltérésekről és azok hatásairól (a nem megfelelő számviteli politika választásáról, azonban nem lehet magyarázatokkal igazolni),
- ha tilos, a szabály betartása mellett azt kell ismertetni, hogy mi lenne a vállalkozás szempontjából a helyes megoldás.

Az előbbiek megerősítésére a 8. IAS kimondja, hogy nem felel meg a beszámoló az IFRS-eknek, ha szándékosan hibás, függetlenül attól, hogy a hiba jelentős vagy nem jelentős.

Az IFRS-ek a *beszámoló formájára* csak a felhasználó általi érthetőség követelményét fogalmazzák meg (ez egyben teret enged a nemzeti beszámolási hagyományok érvényesítésére is). A számszaki beszámoló részekre nem írják elő a tételek kötelező sorrendjét, sőt, bizonyos, a számviteli törvénybe a számviteli irányelvekből átvett mérleg, illetve eredménykimutatás-sémákban kiemelten szereplő adatok közlését akár a megjegyzések között is megfelelőnek tartják. Az összetartozó információk kereszthivatkozásokkal való jelölését, a megjegyzésekben a számszaki beszámoló részekével azonos sorrendben történő említését azonban megkövetelik.

A beszámolóban szereplő valamennyi adat tekintetében²⁵ *összehasonlítható adatokat* kell közölni a megelőző időszakra vonatkozóan. Ezzel kapcsolatos formai eltérés, hogy – a kötelező érvénnyel nem bíró függelékbeli ajánlások szerint – az első oszlopban vannak a tárgyévi adatok, és ettől jobbra helyezkednek el az előző időszaki összehasonlítható adatokat tartalmazó oszlopok (a magyar beszámolóban ez fordítva van). Az összehasonlíthatóság a szöveges információkra is elvárás, amennyiben az a beszámolóban közöltek megértését segíti.

A beszámoló és részei egyértelmű *azonosítására* jelölni kell:

- a vállalkozás azonosító adatait,
- a beszámoló fajtáját,

²⁴ Egyes standardok az üzleti érdekek sérelmének esetére felmentést adnak bizonyos közlések alól, de ezt nem tekintik kivételes eltérésnek, mivel szabályozott, hogy ilyenkor mit kell az elhallgatottak helyett közölni.

²⁵ Az 1. IAS módosítási tervezete kiemeli, hogy a beszámolóban legalább két teljes időszakot kell bemutatni, ami a mérleg szempontjából azt jelenti, hogy három fordulónapra vonatkozóan kell adatokat közölni.

- a mérlegfordulónapot vagy a beszámolási időszakot,
- a beszámoló pénznemét (ez szokásosan a könyvvezetés pénzneme),
- az adatok kerekítésének mértékét.

Az IFRS-ek nem rendelkeznek a beszámoló hitelesítésének módjáról.

A beszámolót *legalább évenkénti gyakorisággal* kell elkészíteni. A beszámolási időszak hossza szokásosan egy év. Ha a mérleg fordulónapját megváltoztatják, a változás okairól, a nem összehasonlítható adatokról tájékoztatást kell adni.

Közölni kell a beszámoló nyilvánosságra hozatalára az engedély megadásának időpontját is. Ennek ismerete azért fontos a felhasználók számára, mert az ezt követően ismertté váló információkat a vállalkozás a beszámolóban már sem a mérlegforduló-napi adatok módosítása révén, sem a nem módosító eseményekről szóló figyelemfelhívásban nem veszi számításba. A számviteli törvény 20. §-ának (5) bekezdése a beszámoló részek keltezésének előírásával teljesíti ezt az elvárást.

A beszámoló tartalma

Az IFRS-beszámoló számszaki részeinek minimális adattartalmáról az 1. IAS általános érvénnyel rendelkezik, azaz mind a mérlegben, mind az eredménykimutatásban olyan adatok közlését is előírja, amelyek csak az összevont (konszolidált) beszámolóra értelmezhetők. A többi standard és az értelmezések az általuk tárgyalt témakörre vonatkozóan írják elő további számszaki és szöveges adatközléseket.

A beszámoló valósághű voltának követelménye kapcsán is említettük már, hogy a vállalkozásra alkalmazható IFRS-eknek kell megfelelni. A nyilvánosságra hozott információknak relevánsnak is kell lenniük, ezzel függ össze, hogy az 1. IAS 31. bekezdése szerint egy standard vagy értelmezés közlési előírásának nem kell megfelelni, ha az információ nem jelentős (elhagyása érdemben nem befolyásolja a felhasználókat a döntéseik megalapozásában).

Habár a beszámolók nemzetközi összehasonlíthatóságának igénye elsősorban a tőzsdén jegyzett vállalkozások összevont (konszolidált) éves beszámolóira vonatkozik, a világ számos országa²⁶ az éves beszámolók tekintetében is – általánosan vagy kivételekkel, kötelezően vagy megengedően – már alkalmazza az IFRS-eket vagy ezt tervezi, így a mérleg, az eredménykimutatás minimálisan kötelező adattartalma ismeretében sem vonható le olyan következtetés, hogy a nemzetközi szabályok az éves beszámolókra nem lennének értelmezhetők. Megerősíti ezt a vélekedést a 27. IAS 7. bekezdése, a 28. IAS 3. bekezdése és a 31. IAS 4. bekezdése is, amelyek szerint az olyan vállalkozás pénzügyi

beszámolója, amelynek nincs sem leányvállalata, sem arányos konszolidálással elszámolt közös vezetésű vállalkozása, sem tőkemódszerrel értékelt befektetése más vállalkozásban, nem tekinthető önálló pénzügyi beszámolóknak (tehát van beszámolója, de azt nem a konszolidálási feladatai mellett vagy – mentessége tekintetével – helyett készíti).

A mérlegfordulónapon fennálló körülményekről a *mérlegfordulónap után megszerzett információk* alapján frissíteni kell az érintett közléseket. Ez az elvárás nemcsak a számszerű beszámoló részek adataira, hanem a szöveges információkra is vonatkozik. A 10. IAS szerint a mérlegfordulónapot követő eseményeket abból a szempontból kell megítélni, hogy azok a mérlegfordulónapon fennálló feltételeket módosítják-e (ha igen, a beszámolóban közölt adatokat korrigálni kell) vagy új feltételek keletkezéséről szólnak (nem módosító események, elegendő csak a figyelmet felhívni a lényegesebb változásokra). A számviteli törvény a beszámoló részét nem képező üzleti jelentés tartalmi követelményei között említi, hogy közölni kell a mérleg fordulónapja után bekövetkezett lényeges eseményeket, különösen jelentős folyamatokat.

Ha a beszámolóval lezárt korábbi időszakra vonatkozó *ellenőrzés jelentős hibát tárt fel*, a 8. IAS szerint annak helyesbítése visszamenőlegesen (azaz a hiba elkövetésének, hatásai megjelenésének időszakában érvényes szabályok alkalmazásával) történik. Az adatok kimutatásának a megbízható összegre vonatkozó feltétele alapján a visszamenőleges helyesbítéstől csak akkor lehet eltekinteni, ha a korábbi időszakokat érintő egyedi vagy halmozott hatások nem állapíthatók meg (a „kivitelezhetetlenség” az adatszerezés érdekében minden ésszerű erőfeszítés megtétele utáni eredménytelenséget feltételez). A számviteli törvény a helyesbítések végrehajtása alól nem ad felmentést és különbséget tesz a jelentős összegű, illetve a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hiba között. Előbbi a helyesbítések és hatásuk elkülönített bemutatásának, utóbbi a beszámoló ismételt közzétételének kötelezettségét vonja maga után.

Ha van eredményhatása a visszamenőleges helyesbítésnek, azzal a felhalmozott eredményt²⁷ kell módosítani. A jelentős hibákról és helyesbítésükről az érintett tételknél a közölt időszakok szerinti bontásban tájékoztatást kell adni az egy részvényre jutó adózott eredmény javított adatával együtt, valamint közölni kell a helyesbítés összegét a beszámolóban bemutatott első időszak kezdetére. Ezen elvárásokat – leszámítva az egy részvényre jutó eredmény adatát, amivel kiemelten nem foglalkozik a számviteli törvény – nálunk a jelentős hibákkal kapcsolatos helyesbítéseket tartalmazó középső oszlop alkalmazásának előírása [a számviteli törvény 19. §-ának (3) bekezdése], illetve a kiegészítő mellékletben való adatközlés [a 88. §-ának (5) bekezdése] kielégítik. ■

(A cikket a következő számban folytatjuk.)

²⁶ Az IAS-rendelet megengedő szabályának tervezett végrehajtásával kapcsolatos 2004. évi felmérés alapján több tagállamra is igaz (http://europa.eu.int/comm/internal_market/accounting/docs/ias/ias-use-of-options_en.pdf). Az IAS-rendelet 5. cikke a negyedik irányelv (78/660/EGK) szerinti éves beszámolót (*annual accounts*) is említi, mint amelynek IFRS-ek szerinti összeállítását a tagállamok engedélyezhetik vagy előírhatják akár az IFRS-eket az összevont konszolidált éves beszámolójukhoz kötelezően alkalmazó vállalkozások, akár más, tőzsdén nem jegyzett társaságok számára.

²⁷ A felhalmozott eredmény (*retained earnings*) tartalmában, funkciójában nincs lényeges eltérés a számviteli törvény szerinti eredménytartaléktól. A standardokhoz fűzött egyes mintapéldákban – a tételek összevonhatósági szabályát alkalmazva, egyszerűsítésként – a tárgyévi eredménnyel összevontan szerepel.